

ZGODNJA

DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za celo leto 4 gl. 20 kr., za pol leta 2 gl. 20 kr., za četrt leta 1 gl. 20 kr. V tiskarni sprejemana za celo leto 3 gl. 60 kr., za 1/2 leta 1 gl. 80 kr., za 1/4 leta 90 kr., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LII.

V Ljubljani, 21. aprila 1899

List 16.

Na razvalinah starega samostana.

Med drevjem stoletnim stojijo
Na pol že podrti zidovi;
Skoz okna, skoz vrata bučijo
Sumeči, tuleči vetrovi.

Ni krovu več svitlemu znamnja,
Deževje namaka mirne;*)
In grič je zdaj sivega kamnja,
Kjer stolp je kipel v visočine.

Svetišče je nekdam tu stalo,
Zdaj zid mu za zidom razpada;
Kjer tisoč se maš darovalo,
Tihota in groza zdaj vlada.

Oltarje so krasne prodali;
Kovino so v peči stopili;
In les so zdrobili, sežgali
Ti novi, ti kruti Vandali.

Kjer solze v kesanju so lile
Srca Trojedinemu vdane,
Kjer milosti rajske rosile
Na množice vernikov zbrane,

Tam žalostno zdaj je mirišče,
V njem tica ponočna tuguje:
Gospodovo tudi svetišče
Zob časa — in zloba končuje.

* * *

Tik cerkve mirine še veče
Grad bile so morda močan?
Dni vžival nekaljene sreče
Cveteči je tu samostan.

Zidovi ti grad niso bili
Narodu v nasilstvo in v kvar.
Trpini jih niso gradili, —
Svobodni jih zidal zidar.

Tu mirno menihom zavetje
Pol tisuča bilo je let;
Minulo je davnaj stoletje.
Kar bili izgnani so v svet.

Tu v tihih so urah molili,
In peli so pesem svetó;
Pri delu se težkem znojili.
Ko lemež je rezal zemljo

Prej pusti ta svet spremenili
V prekrasni cvetoči so raj;
Menihi so dom zapustili —
Puščava je tužna sedaj.

Nad vratmi je zvonček pozvanjal,
Da potnik je strehe želež;
Glas mili je bratu naznanjal,
Da revež je kruha proseč.

Dobrote da tukaj prejel je,
Da bil je v potrebi krepčan,
Spominjal se tujec vesel je
Menihom iz srca udan.

Tu kmetu je bilo zavetje.
Ko prišel bridkosti je dan;
Menihi so bili očetje,
Mu bramba je bil samostan.

Tu knjige so bratje pisali.
Hranili so dragi zaklad;
Mladino krog sebe zbirali,
Izročali vede ji sad.

Oj oče Brunón v visočini,
Ti čuval vesel si ta kraj,
Kjer zvesto spolnóvali siri
Vodila jim dana nekdam.

Človeško slabost v samostani
Miloval si blagi očak;
Saj bili ljudje so tu zbrani,
Le angelji so brez napak.

*) Mirina, mirje, mir — na Notranjskem tu in tam rabljena beseda za stare zidine, razvaline.

Pa zloba je srd svoj razlila
 Na hišo molitve, miru:
 Menihe je zemlja zakrila,
 Skor hiši ne bo več sledu.

A dolgo med narodom vrli
 Marskteri ohranil se čin,
 Dok starček nedavno umrl
 Vzel v grob je menihov spomin

Janez Bilec.

Jezus Kristus pravi Bog.

VII. Čudovita vzvišenost Jezusove osebe.

Čudovita vzvišenost Jezusove osebe se razodeva 1.) v vsem njegovem vedenju in zunanem nastopanju, 2.) zlasti pa v visoki nalogi, kateri je posvetil svoje življenje.

1.) Dasi neizrekljivo ljudomil in ponižen, bil je Jezus Kristus vendar v vsem svojem vedenju nenavadno resen in častitljiv. Z njegovega obličja in zunanjega nastopanja je odsevalo nebeško veličastvo, katero je čudovito vplivalo na vse, ki so prišli z Njim v dotiko. Srca onih, ki so bili blage volje, bila so v trenutku napolnjena s spoštovanjem, zaupanjem in ljubeznijo do Njega; njegove nasprotnike pa je strah prešinjal, kadar so se Mu bližali.

Že kot 12letni deček v templju je vzbudil med judovskimi učenički občudovanje in strmenje s svojim razumom in svojimi odgovori. (Luk. 2, 47). Ko je začel očitno učiti, „čudili so se vsi poslušalci prijetnim besedam, ki so prihajale iz njegovih ust; in so strmeli ob njegovem uku, zakaj njegovo govorjenje je bilo polno oblasti.“ (Luk. 4, 22. 32). Ob galilejskem morju je poklical svoje prve apostole, rekoč: „Hodite za menoj!“ — in zapustivši vse — pridružili so se Mu precej z nepogojnim zaupanjem in srčno udanostjo. (Mat. 4, 18 sl.). Ko je slovesno jezdil v Jeruzalem, pozdravljale so Ga vesele množice, rekoč: „Hozana sinu Davidovemu! Hvaljen bodi, ki prihaja v Gospodovem imenu!“ (Mat. 21, 9).

Nasprotnike pa je strah prešinjal, ko so se Mu bližali, tako da večkrat niso upali izvršiti svojih nakan. Ob raznih prilikah so Ga hoteli prijeti, a zbalii so se, in „nihče ni roke nanj položil.“ Ko je v templju določno trdil, da je Bog, tedaj so Judje kamenje pobirali, da bi Ga kamenjali, a nič žalega se Mu ni zgodilo, dokler ni prišla njegova ura, t. j. dokler ni sam radovoljno šel v trpljenje. (Jan. 7, 30. 44; 8, 59; 10, 31). Prodajalce in kupovalce je izgnal iz templja, in nihče se Mu ni upal ustavljati. (Mat. 21, 12). Da, celo največje ponižanje ob uri trpljenja

ni izbrisalo nebeškega veličastva z njegovega obličja. Nepopisljivo veličastno je odgovarjal v sodni dvorani velikemu duhovniku na slovesno vprašanje, je li res Sin božji? (Mat. 26, 63. 64). Pilat pa se Ga je bal, ko je stal pred njim zvezan, bičan, s sramotilnim plaščem odet in s trnjevo krono na glavi. (Jan. 19, 8). Umrli je med dvema razbojnikoma na križu: „Stotnik pa in oni, kateri so bili z njim in so varovali Jezusa, ko so videli potres, in kar se je zgodilo, so se silno bali in so rekli: Resnično, ta je bil Sin božji“ (Mat. 27, 54).

2.) Naloga, kateri je Jezus Kristus posvetil svoje zemeljsko življenje, je višja, nego si jo je kdaj zastavil kak človek, in to nalogo je izvršil Jezus na čudovit način.

Trojno duševno zlo je trlo poleg raznovrstnega telesnega trpljenja vse človeštvo, predno je Kristus prišel na svet: prvič nevednost in zmota v najvažnejših verskih vprašanjih, drugič nenravnost, tretjič prvotno zadolženje človeštva pred Bogom ali podedovani greh, vir vsemu drugemu hudemu. Da bi rešil človeški rod tega trojnega zla, zato je Jezus Kristus prišel na svet. To je bila velika naloga, katero je izvršil.

V prvem in drugem oziru so hoteli človeštvu pomagati že pred Kristusom nekateri modri in blagi možje. Spoznali so, da je mnogoboštvo in pagansko bogačastje grozna zmota, in da tudi v drugih prevažnih vprašanjih ves človeški rod tava v temi nevednosti, ter da se vedno bolj pogrezuje v brezno nenravnosti. A v primeri s Kristusom so si stavili ti možje le majhuo nalogo. Bili so zadovoljni, ako so mogli le do nekoliko boljšega spoznanja privedi svoje sodržavljane in svoj lastni narod. Popolne resnice pa niti sami niso spoznali. V nravnem oziru pa so vplivali skoraj le na omejeni krog svojih učencev. Jezus Kristus pa je hotel postati in je postal učenik resnice in čednosti ter prave svetosti vsem narodom in za vse čase.

O podedovanem grehu pa modrijani starega veka niso mogli ničesa vedeti. Le nejasno slutnjo so imeli, da neko staro zadolženje pred Bogom teži človeški rod. Jezus Kristus pa je uprav to smatral za bistveni del svoje naloge in svojega poslanja, da bi s svojim radovoljnim trpljenjem in s svojo smrtjo zadostil božji pravici za Adamov greh in za grehe vsega sveta, da bi nas tako odrešil večnega pogubljenja in nam zopet pridobil izgubljeno milost božjo in večno življenje. „Sin človekov je prišel iskat in zveličat, kar je bilo izgubljenega.“ (Luk. 19, 10). „Bog je svet tako ljubil, da je dal svo-

jega jednorodjenega Sina, da se ne pogubi, kdorkoli vanj veruje, temveč ima večno življenje.“ (Jan. 3. 16). V tem oziru se ne more noben človek primerjati s Kristusom.

Pa tudi način, kako je Jezus Kristus izvršil svojo nalogo, razodeva vzvišenost njegove osebe nad vse druge ljudi.

Kako so njegovi apostoli — dvanajst priprostitih mož — čudovito razširjali njegov nauk, kako je ta nauk duševno razsvetlil in nravno preustvaril svet, o tem bomo govorili v naslednjih odstavkih. Tu premislimo le, kako je Jezus Kristus izvršil svojo spravno daritev!

Svest si, da premaga svet in pekel, govoril je malo dni poprej, predno je šel radovoljno v trpljenje in smrt: „Sedaj je sodba sveta; sedaj se vojvoda tega sveta iztira. In jaz, kadar bom povišan od zemlje, vse pritegnem k sebi.“ (Jan. 12, 31—32). Ono uro, ko so se njegovi sovražniki pripravljali na to, da Ga ugonobé, govoril je apostolom: „Zaupajte! Jaz sem svet premagal.“ (Jan. 16, 33). In predno je izdihnil svojo dušo, zaklical je na križu visoč zmagovito: „Dopolnjeno je!“ (Jan. 19, 30).

Jezus Kristus je največje čudo! Do tega sklepa moramo priti, naj premišljujemo njegov nauk, življenje ali smrt. Tako, kakor On, ni mogel učiti, živeti in umreti navaden človek, ampak le učlovečeni Sin božji. —

VIII. Čudovito razširjanje in vedni obstanek krščanske vere in cerkve.

Kakor je Jezus Kristus sam največje čudo, tako je tudi njegovo delo, krščanstvo, trajen čudež, katerega moremo vsi opazovati. Čudovito je razširjanje in vedni obstanek krščanske vere in cerkve, pravi čudež so krščanski mučenci, in in isto tako čudovita je prenovitev sveta po krščanstvu.

Premislimo najprej čudovito razširjanje in vedni obstanek krščanske vere in cerkve!

A. Čudovito razširjanje krščanstva je Jezus prorokoval primerjajoč svojo cerkev gorčičnemu zrnju. (Mat. 13, 31 sl.). Dasi je sam učil le v domači deželi, hotel je vendar ustanoviti svétovno vero in cerkev, kraljestvo božje na zemlji za vse narode in vse čase. Zato je rekel svojim apostolom: „Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji; pojdite torej in učite vse narode, krščujte jih v imenu Očeta in Sina in svetega Duha, učite jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal; in glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta.“ (Mat. 28, 18—20).

Apostoli so na čudovit način izvrševali to velikansko nalogo, in katoliška cerkev še danes neprestano nadaljuje njihovo delo.

1.) Zgodovinska resnica je, da se je krščanstvo precej, ko je bilo ustanovljeno, s čudovito hitrostjo širilo med razne narode.

Že prvo binkoštno nedeljo je prejelo v Jeruzalemu 3000 ljudij sv. krst, in odslej se je množilo število vernikov dan za dnevom. (Dj. ap. 2, 41. 47). Komaj 30 let po Kristusovem vnebohodu je bilo že razširjeno krščanstvo po celem rimskem cesarstvu in preko njegovih mej, ter je mogel sv. Pavel pisati Rimljanom, „da se oznanjuje njihova vera po vsem svetu“ (Rim. 1, 8), in „da je on od Jeruzalema na okrog tja do Ilirika vse napolnil s Kristusovim evangelijem.“ (Rim. 15, 19). In sv. Peter je mogel pisati svoj prvi list kristijanom „raztresenim po Pontu, Galaciji, Kapadociji, Aziji, in Bitiniji.“ (I. Petr. 1, 1).

Krščanski pisatelj Justin († 166) piše, da „ni naroda ne med barbari in ne med Grki, kjer bi se ne častil in ne hvalil Očé in Stvarnik vesoljnega sveta v imenu križanega Jezusa.“¹⁾ Tertulijan (l. 198.) pa se izraža v knjigi, pisani rimskemu senatu v obrambo krščanstva: „Od véeraj smo, pa smo napolnili vse, kar je vašega: mesta, otoke, gradove, vasi, celo tabor, cesarski dvor in senat; samo templje smo vam pustili.“²⁾ —

Pa tudi paganski pisatelji potrjujejo hitro razširjevanje krsčanstva. Tacit piše, da je cesar Neron (64—68) pomoril „neizmerno množico kristijanov.“³⁾ Prokonzul Plinij poroča že koncem prvega stoletja cesarju Trajanu, da je Bitinija skoraj vsa pokristijanjena, da se je krščanstvo razširilo „ne samo po mestih, ampak tudi po selih, tako da so templji že skoraj zapuščeni.“⁴⁾

Tri sto let je trajalo krvavo preganjanje krščanstva v rimskem cesarstvu. Najmogočnejša paganska država se je bojevala z vsemi silami zoper kraljestvo božje tukaj na zemlji, a zmagalo je v tem boju zatirano krščanstvo. V treh stoletjih se je razširilo po vsem takrat znanem svetu. Kristusova prorokba se je izpolnila: iz gorčičnega zrna je vzrastlo drevo, katero še vedno dalje razprostira svoje veje.

2.) Tako hitro razširjanje krščanske vere je pravo čudo, ki se ne more razlagati naravnim

¹⁾ Justin. Dial. c. Tryph. 117.

²⁾ Tertull. Apol. c. 37.

³⁾ Tacit. Annal. 15, 44.

⁴⁾ Plin. Epp. 10, 97.

potom. Dasi so nekatere ugodne okoliščine olajševale njeno hitro rast, ovirale so jo z druge strani tudi premnoge silne zapreke.

Ugodne okoliščine, s katerimi je božja previdnost olajševala razširjanje krščanstva, bile so zlasti sledeče:

a) Velikost rimske države, katera je združevala toliko različnih narodov v jedno celoto. V tej ogromni državi je po dolgotrajnih vojskah zavlada ob času cesarja Avgusta splošni mir. Izvrstne ceste so vezale oddaljene kraje z Rimom, in kupčijske ladije so neprestano plule po vseh morjih. Medsebojno občevanje pa je olajševalo skoraj splošno znanje grškega in latinskega jezika, katerih vsaj jednega so govorili omikanci vseh narodov. —

b) Verski in нравni propad, v katerega je zabredlo človeštvo, in iz katerega vse modroslovske šole niso mogle najti nikake rešilne poti, vzbudil je boljšim možem željo in hrepenjenje po neposredni božji pomoči. To se je tem lažje zgodilo, ker prorokbe o obljubljenem Odrešeniku tudi paganskim narodom niso bile popolnoma neznanne. —

c) Silno bogastvo, razkošnost in krivično nasilstvo z jedne strani, z druge strani pa revščina, trpljenje in zlasti suženjstvo je moralo nesrečnikom omiliti in priljubiti krščansko vero, katera uči, da smo vsi ljudje ustvarjeni po božji podobi in med seboj bratje, vero, v kateri se je zlasti ona prva stoletja tako sijajno dejanski izvrševala nesebična ljubezen do bližnjega.

Prof. dr. Ivan Svetina.

(Dalje prihodnjič.)

Tam zunaj.

Oj krivica, tvoja kosa
ne razbrusi se nikdar;
oj brezčutnost, kdaj popije
tvojo roso solnčni žar...

Borna srca, ve ste trava,
ki tam zunaj zeleni...
Dobra kosa, hladna rosa
rada travo položi...

Miroselski.

Družabni pomen družega dela sv. rožnega venca: „Kateri je za nas bičan bil.“

Pilat spozna, da Kristusa popolnoma nedolžnega po rimskem pravu ne more obsoditi k smrti. Njegov značaj je tudi preslab, da bi se velikim duhovnikom naravnost ustavil. Zato ga skuša osvoboditi na razne

načine. Postavi ga ob jednem z Barabo pred judovsko ljudstvo za trdno uverjen, da bodo Judje raje izbrali nedolžnega Jezusa kakor pa hudodelca, razbojnika in upornika. Ko mu spodleti poskus, vzame božjega Odrešenika in ga biča (Jan. 19, 1) meneč, da bode tako zadovoljil besneči drubali. Bičanje je bila najsrამotnejša kazen. Kogar se je dotaknil bič, izgubil je dobro ime, bil proklet in takorekoč izobčen iz človeške družbe. Po pravici je torej upal Pilat, da zadesti sovražnikom Jezusovim, ako ga da pretepsti.

Surovi vojaki privežejo Zveličarja k stebru, razgalijo hrbet in bičajo z ostrimi biči, ki so oboroženi z železnimi zvezdicami, neusmiljeno po deviškem telesu, dokler se Gospod ne zgrudi v lastni krvi. Kakor pričajo nekatera pobožna razodetja, dobi Jezus okrog 5000 udarcev. Po soglasnem mnenju sv. cerkvenih očetov trpi božji Sin tako grozovito muko bičanja, da zadosti večnemu Bogu za vse grehe našega telesa, ki so po spričevanju sv. Pavla zelo mnogovrstni. „Dela mesa pa so znana, in so: nečistost, mehkužnost, nesramnost, razuzdanost, malikovanje, zavdajanje, sovraštvo, zdražbe, zavist, jeza, boji, kregi, razprtije, nevoščljivosti, pijančevanje, požrešnost. (Gal. 5, 20, 2). Kdo bode tajil, da bi bili taki grehi tuji naši dobi, ko se šopiri samoljubje, gospoduje strast nad razumom in prevladuje telo duha. Med narodi ugaša luč sv. vere, ki uči telo pokoriti duhu, oznanja, da je prava prostost le v zatajevanju. Z vero mora nujno propadati tudi нравno življenje, ki temelji v veri. Zameta se verska resnica o posmrtnem življenju, o povračilu, o večni kazni in plačilu. Človeško srce hoče biti srečno, in teži nujno po blaženosti. Ker se ne nadeja sreče po smrti, išče nebes na svetu v vživanju. Ker ne veruje človeška družba v Boga kot konečni namen in začetnika vsega človeštva, izginja ljubezen do bližnjega, jedina vez družbe. Mesto vroče ljubezni do brata, vlada mrzlo samoljubje, ki se skriva pod krinko človekoljubja. Ker manjka ljubezni, se sovražijo narodi, odrekajo manjšim narodom pravice obstoja. Posamezne nasvete razjeda nesloga in prepir, da se cepijo v stranke in strančice. Ker ni ljubezni, ruši se tudi najsvetejša družinska vez, ki je podlaga državi in človeški družbi. V današnjih dneh se mnogo toži o propadu človeške družbe. Gotovo so tega krivi meseni grehi.

Jezusa Kristusa priveže ljubezen do človeštva k stebru, iz ljubezni do nas pripusti raztepsti svoje brezmadežno telo, v brezmejni ljubezni do človeške družbe se zgrudi v lastni krvi. V svoji grozoviti muki hoče ganiti narode, da bi se spametovali, zapustili živalske strasti, odpovedali se mesenim grehom, ki razdirajo zemeljsko blagostanje in uničujejo našo večno srečo, in da bi se objeli v ljubezni. S svojimi ranami hoče zaceliti rane človeške družbe, da bi želo človeštvo sadove duha, ki so po besedah sv. Pavla: Ljubezen, veselje, mir, potrpežljivost, milosrčnost, dobrotljivost, prizanesljivost, krotkost, zvestoba, zmernost, zdržnost, čistost. (Gal. 5, 22, 23).

Tri dni iz mojega življenja.

Potopisni spominji iz naše gorenske in dolenske domovine.

Motto:
*„Beseda sladka domovina,
 Ne prideš več mi iz spominja!“*
 Andr. Praprotnik.

V Mengešu tedaj smo. Rad bi si bil tu, ker sem precejšni radovednež in radovidnež, malo dalje ogledoval, toda mudilo se nam je močno naprej. Odložil sem torej ogledovanje za nazaj gredé, nadjaje se, da bo v to na razpolago dovolj časa. Na dveh romarskih vozovih, — kakih 30 učnih moči obojega spola, — odpeljali smo se torej koj naprej. V zadnjem koncu Mengeša stoji prav blizu ceste k levi njegov grad. Nekdanji stari grad — baje trdnjava — stal je vrh griča nad sedanjim. Bil je prvotni rodni dom gospodov Mengiških (Mangesburg ali Mengesberg). Kakor Valvazor piše, zasledoval je on ta rod od l. 1177 do l. 1446 in navedel kot zadnja Orthofa in Nikolaja Mengiškega. Ona pa nista bila več lastnika gradu, ker ga je imel že l. 1368 v posesti neki Jan. pl. Pekač (v. Pekach). Poznejši grad v podncžji griča je bil sozidan okoli l. 1625 (ali 1630) po nekem Leopoldu Raumschissel, ki je bil menda v ta namen pregnal več kmetov. Podoba tega novega gradu, naslikana v XI. Valvazorjevi knjigi str. 361. pa sedanjemu ni nič enaka, kar je sôdbi povod, da je bil po taistih časih še enkrat na novo prezidan. Zadnji lastnik o Valvazorjevem času je bil Anton baron Leuenberg. Naše dni je grad lastnina članu znane rodbine Staréjeve. Omenjeno naj bo tudi to, da so bili kraji te okolice za časa Rimljanov po njih zasedeni; — vdali so se jim bili tudi Mengšani, in cesar Avgust je prav letod okoli imel nastanjene svoje vojne trume. —

Na daljni vožnji se nam je lepovid še bolj spopolnil. Prijetni Homec ostajal nam je zadaj; naprej k desni tam v kotu kazal se nam je v jako romantični legi Kamenik, naprej sem proti zapadni strani grajščini Volčji potok in Križ; še naprej v ravnini župna vas in nad njo v slikoviti vzvišeni legi župnijska cerkev Komenda, odkjer se razteza široka dolina proti Cerkljam. Kranju in zgornjo-gorenski strani. V vasi Moste, kamor smo kmalu dospeli, se prekrizavati cesti iz Kamenika na Cerklje in Kranj, pa od Mengeša proti Komendi, po kateri poslednji nas je peljal naš pot naprej. Komenda se nam je kazala prav blizu, a vozili smo se vendar precej dolgo, ker cesta ima skozi polja prav velik ovinek. Čudno, da se to na kak način ne izboljša. Poslédnjič smo dospeli v imenovano župno vas. Ondi smo se v gostilni pri g. M., kjer je bil naročen opoludanski obed, ustavili za male trenutke, potem pa se odpeljali naprej. Skozi vas pelje proti cerkvi precej strm klanec. Ob cesti k desni je Glavarjeva bolnišnica, velika dobrotá Komenske župnije (Na ta predmet pridem še enkrat pozneje). Vrh klanca je cerkev, župnišče, kapelanija in šola, kar vse sem nameraval nazaj grede nekoliko bolj ogledati. (Bom torej tudi o tem pozneje še kaj govoril.) Koj zunaj vasi je ob levi strani ceste pozidana sprelepa nova kapelica Lurške Matere Božje z Brnardko. Njuno podnožje zastavljeno je bilo z neizrekljivo lepimi krasnimi rastlinami, vse v bujnem cvetju, živo spominjajoč ginljive pesmi rajn. Emanvela Tomšiča:

•S cveticami
 Te venčamo,
 In z limbarji
 Te kinčamo!•

Zares! dokler bo naš narod na tak način častil Marijo, sme upati, da ga Ona ne bo zapustila, dejal mi je neki notranji glas ob ogledovanju tega ginljivega Marijnega odlikovanja. (Svojedobno so časniki o blagoslovljenju te kapelice bolj obširno pisali) —

Na dalnjem potovanju ni bilo ob cesti kaj posebnega videti; ozirali bi se bili radi po strmih vrhovih te okolice ki se kot koroški in štajarski mejniki vzdigujejo na severni strani. Ali bili so poviti v tamne dež obetajoče o lake Eno pa se nam je dalo dobro videti, namreč: Šenturška Gora nad Cerkljami. Tam gori je v Gospodu zaspal v 7. dan marcija 1897. moj bivši součenec iz I. in II. lat. šole, poslednjič dolga leta župni upravitelj na imenovani gori, č. g. Simon Robič. „Dom in Svet“ — ta neprecenljivi slovenski časnik, ki si je postavil častno nalogo, da nam kaže v podobi in spisih naše slavne može sedaj, hoteč je ohraniti v trajen spominj našim potomcem — kaže v letniku 1897, str. 256. in 257. sliki Robičevi, na str. 288. pa kratke, pač preveč skromne črtice o njem. Kdor je „Šimna“ zlasti zadnja leta videl, in ni opazil duhovnika značujočega ovratnika, ter osebno ga ne poznal, dejal bi bil morda: „Ta mož ne znajo šteti niti do pet.“ In vendar je imel pred seboj učenjaka naravoslovca, kakor mu jih je bilo malo par. Dolga leta se je redno vsake spomladi oglasil v „Novicah“, in pozneje menda tudi v „Slovcu“, kaj se že razvija v naravi k novemu življenju. A, kar je pa bilo posebnega, je to, da je pokojnikovo ime v inozemstvu še na dokaj boljšem glasu kot v njegovi domovini. O Robiču se sme reči, da je naravoslovni velikan, korifeja. Njegovi spisi pa, in dopisi, katere je menjal s strokovnjaki dalnjega sveta, Bog ve, kam je vse to prišlo? Škoda, če se o pravem času ni imelo ozir na to! Omenjam naj še, da mi je bil na mojo prošnjo l. 1873. poslal za moj, t. j. naš železniški šolski muzejček 58 vrst polžev in školjek naše dežele s tehničnimi imeni in z kraji vred, kje so najti. Kolikokrat me je pokojnik vabil: „Joža, pridi enkrat k meni na Šenturško Goro, da vidiš, kaj vse imam.“ Pa, — imel bi bil precej oddaljen pot, zadržkov pa je bilo vedno toliko, da prijatelju nisem mogel izpolniti želje in vabila. Sedaj se tega kesam, kar pa je, se ve, prepozno. V duhu sem torej stopil o teh trenutkih pred zeleni griček, ki odeva njegove koščice, ter zašepetal na tiho: Preblagi! dolga leta si živel Bogu in vedam, — počivaj zdaj v večnem miru!

Nadučitelj Josip Levčnik.

(Dalje prihodnjič.)

Razgled po domovini

Predoslje. (Iz lista pisanega 14. marcija t. l. tu sem do sorojakov-mladeničev „Marijine družbe.“)

Vrli sinovi Marijini! Predragi prijatelji!

Hvaljen bodi Jezus Kristus! Vže dolgo mislil sem Vam pisati, ali odlašal sem in odlašal, dokler

ne niso zopet prečastiti gosp. župnik Josip Krčon opomnili, da naj bom mož beseda, da naj storim, kar sem obetal. Ali kaj naj vam pišem, preljubi moj! rojaci? Oj, mnogo bi moral pisati, no vsega ne morem, kam bi prišel! Upam, da bom mogel za nekaj let ustmeno povedati Vam kaj več, če ne pri novejši maši, pa vsaj takoj potem. In takrat povabil Vas bom vse, da greste z menoj na Brezije k Materi Božjej, kjer bom za Vas maševal, kjer se bomo zahvalili preljubej Materi svojej za vse vsprejete dobrote. Kaj ne da boste šli z menoj?

Najprej želim Vam srečo, čestitam Vam, da ste postali sinovi Marijini. Velika sreča Vas je doletela in pa čast, da Vas je Marija vzela na neki poseben način za svoje sinove, nikdo naj se ne moti, češ da je on izbral Marijo za svojo mater, nikdo naj ne misli, da je Bog ve kaj napravil, če je pristopil k „družbi Marijinej“; vsak naj bo vesel in pa srečen in ponižno o sebi misleč naj trka na prsi, govoreč: „Hlapec sem nevreden!“ Marija Vas je izvolila, oj, kako ste srečni! Vi ste izvoljena četa Marijina, pokažite torej vedno, da ste Marijini!

„Boj je človeško življenje na zemlji,“ pravi sv. pismo, in res silen boj divja na vseh straneh, skoraj povsodi; žal — tudi pri nas na Slovenskem dosti hudo. Ali, hvala Bogu, kmalu bo bolje; a da bo bolje, pomagati morate tudi Vi, sinovi Marijini, hrabra četa Marijina! Da Vas ohrabrim za ta boj, zato Vam pišem to prvo svoje pismo; če Vam bo drago, pisal Vam bom zopet! „Vse v večjo slavo Božjo in v čast preblazene Device Marije!“

Bog je vstvaril angelje. In vstal je Lucifer zoper Boga, Bogu hotel je biti enak. In nastal je boj in Mihael premagal je Luciferja in njegove pristaše in premagane pognal je Bog v večno temo in Lučinoša postal je knez tmine! To je bil prvi boj, boj v nebesih!

In Bog je vstvaril svet, sezidal neizmerno plosopje, „nebo in zemljo“, razpel nebeški šator „nebo“ in podenj vstvaril „zemljo“. In Bog reče zemlji, da rodi trav, brez dežja, brez semena (Beseda jih je Božja porosila), in gore ozelene in hribi in doli in polja in bilo je zelišče in pognale so cvetlice in vzrastla so drevesa. In Bog reče vodi, da rodi rib — in vže plavajo po morju ribice, na dnu morja pa se gibljejo kitje in somje, velikani morski in gospodarji valov... In po zraku letajo ptičice in delajo si gnezda, te na višavi, po gorah in hribih, po holmih in gričih, one v nižavi, po poljih in dolih, po gajih in logih. In po gozdih vlačijo se zveri in iz lukenj prilezejo kače in po travnikih pasejo se jagnjeta! In kaj je rodilo domače živali, kaj golazen, kaj zveri? In kdo je dal življenje pticam v zraku, kdo ribam v vodi? In kdo je posejal cvetlice po livadah, kdo posadil drevje po vrteh? Beseda Božja! Vse je slišalo besedo Božjo in slušalo je vse, samo človek ni slušal, dasi je slišal! Bog je rekel Adamu, da naj ne je sadu prepovedanega drevesa in vendar je Adam jel in grešil. In to je bil drugi boj, boj v rajju!

Prvi stariši naši prešli so in z njimi ves svet iz stanja nedolžnosti v stanje greha, iz neumrlosti v umrlost, iz cvetlic v trnje, iz domovine v prognanstvo, iz počitka v trud, iz miru v — boj in to je tretji boj, boj na zemlji! In bojuje se vse: bojuje se čas, bojuje se narava, bojujejo se ljudje. In padajo

posamezniki. Kaj ubije Abela in padajo narodje in razpadajo države. Čemu naštevati države, ki so vže razpale, če je zaspala še celo država izvoljenega ljudstva Izraelskega in z njo modri sodniki in močni kralji in silni vojskovodje in s sodniki propal je meč Gedeonov in s kralji propala je hrabrost Davidova in z vojskovodji nepremagljiva desnica Juda Makabejca! Bojuje se narava in mine cvetoča spomlad in mine bujnoklasno poletje in mine plodna jesen, da tudi ledena zima mine. In bojuje se čas in minejo ure in dnevi in tedni in minejo meseci in minejo leta, da tudi stoletja minejo. Večne stvari in pa brez konca ni pod solncem, in prijatelji, tudi za nas bo prišel čas, ko se bo reklo: „Bili so, ali ni jih več.“ Na svetu praznuje se le Veliki petek! No za Velikim petkom pride tudi Velika nedelja. Dan vstajenja, dan vesel in radosten za verno srce, ali za srce brezversko dan strašan in obupen! Vstali bodo ljudje za večnost, ali za večnost v nebesih ali pa v peklju! Velika nedelja ravna se po Velikem petku: kakoršen Veliki petek, taka Velika nedelja! Prijatelji! Pripravimo se za Veliko nedeljo, za vstajenja dan! Adam je grešil in umrl! V Adamu grešili smo tudi mi, tudi mi moramo umreti! Na zemlji praznuje se Veliki petek!... Jezus Kristus, Sin Božji, umrl je za nas, na križu; mi smo njegovi učenci; mar naj učenec zahteva živeti brez Velikega petka? Ne more in ne sme! Oj rojaci, ne bojmo se Velikega petka, bojmo se Velike nedelje! Strašan bo dan vstajenja, strašan posameznikom, strašan tudi narodom, ki so zavrgli Boga, zavrgli Kristusa; s Kristom zavrgli so tudi sebe! Za nje bo dan vstajenja najstrašnejši dan, prvi grozni dan še groznejše večnosti, prva grenka kapljica grenke morske vode! V boj, v boj torej za Kristusa, sinovi Marijini! Kdor ni s Kristusom, proti Kristusu je, pristaš je — hudobnega duha. In ta hodi po svetu liki rjoveč lev in gleda, koga bi požrl, in požira, oh mnoge in premnoge! Ali, prijatelji, ne bojmo se ga: naša imena blišče se zapisana v Srcu Božjem, v presv. Srcu Jezusovem!

Res je večni boj imamo, ali mislim, da tako hudo še ni bilo, kakor dandanes. Tudi to je dobro: ločili so se duhovi v dva tabora: v prvem vlada hudobni duh, v drugem Kristus, v prvem rudeči šator zlega duha, v drugem beli šator Kristov. Na rudečem šatoru vihra zastava rudeča, na belem zastava se vije bela z rudečim križem, na rudečej zastavi čitamo: „Proč z našimi nesomišljeniki, žlvela sloboda!“ na belej: „Vse za vero, dom, cesarja!“ Okoli hudobnega duha stoje pristaši lažnega, brezverskega prostomiselnstva in pa divjega socializma, (vse tuj pridel k! e, te cvetice, prijatelji, niso vzrastle na domačih tleh) okoli Kristusa: častita duhovščina, večina naših kmetov in pa vsi pravi domoljubi vseh stanov po mestih in po deželi. In vojskovodja sovražnikov, kaj pravi ta duh peklenjski? „Pojte po svetu, k posameznikom in k narodom, vrzite zanjke, vrzite verige — vaše geslo naj bo: bogastvo, častihlepnost, prevzetnost, počutnost, — potem bo stvar lahka! In kako nas vspodbuja Krist? „Prijatelji! Učite se od mene, ker sem ponižen in pohlevnega srca!“

Kaj — proč z vero? Sinovi matere Slave! mar ne veste, da bi z vero katoliško

propal tudi sleharni Slovenec? Oj, ta nesrečna domovina naša! Čemu jo proganjate tudi Vi, domači sinovi? — Odgovora čakam zaman.

Nekteri naših niso z duhovniki! — Mar niso naši duhovniki priborili narodu našemu vse, tudi narodno samozavest? Mar ne ceni veren katoliški Slovenec grude rodne zemlje?!

Povsod svital je vže dan in vže je začelo sijati solnce domovini našej in ogrevati jo. Vže smo mislili, da je jutro in veselili smo se, kajti če je vže jutro tako blagoslovljeno, kako blažen bo še le večer, blažen v večnosti! . . . Ali, ali izpod kamenja zlezla je strupena kača in kača rodila je kače in te kače dojila je mati, domovina na svojih prsih in oj! te kače ujedajo zdaj srce materino! Izpulili so sinovi očetu vaieti iz rok in zdaj drve slepo v brezdno. Temni oblaci pokrivajo nebo in „kot se neurnik o povodnji vlije ter s hriba strmega v doline plane, z deročimi valovi vse ovije“ . . . tako se je zagnala sovražna vojska na nas. Bog se nas usmili! In zaganja se in naskakuje vže več let z divjim krikom, ali katoliški vojščaki stoje mirno in vzdihom v srcu in z besedicama: Jezus, Marija! na ustnicah odbijajo te navale!

Prijatelji! vže . . . moči tla krvava reka,
Slovenec vže mori Slovenca brata,
Kako strašna slepota je človeka!

Tudi na ta klic ostali so gluhi! Nebo zavilo se je v črno noč, v črno noč zavilo se je tudi njihovo srce. V njihovem nemirnem taboru bobni in buči: gluhi so! v oblacih se bliska in treska: slepi so!

„Prijatelji! Vas je goljufal sovražnik človeštva. Za božjo voljo, vrnite se v tabor Kristov!“ In kak je bil odgovor? „Proč s suženjstvom, živela sloboda!“ „Tako? dobro! Naprej zastava bela! Vse za vero, dom cesarja!“

To je, predragi moji mladi prijatelji, naš boj! Le pogumno naprej. Bog je z nami, kdo je zoper nas? Da je Bog z nami, dokazuje tudi to, da nam je v tem boju poslal svojega moža, poslanca moža po srcu svojem, močnega vojskovodjo, nevstrašenega boritelja za sveto katoliško vero in pa za narodne pravice, prevz. škofa dr. Antona Bonaventuro! Jaz sem bil tako srečen, da sem mogel opazovati delovanje sarajevskega kanonika-Slovenca, lahko tako govorim! In prišli so — naš škof na Slovensko! Z bistrim svojim očesom pregledali so hitro celo bojno polje in postavili čete v bojni red. Ali šli so dalje: za rezervo, za nadomestne čete skrbe, za mladi naraščaj vzgojen v duhu katoliškem in pa v duhu domačem. Odtod pristrčni božični pastirski list: katoliško gimnazijo hočejo ustanoviti, boriteljev hočejo imeti na obeh poljih, na polju duhovnem in na polju posvetnem. Če se ne motim, vprašali so se prevz. g. vladika naš: „Od kodi te sovražne čete! Kdo je sadil to divje, necepljeno drevo?“ In odgovor jim je dal Lukeni, ubijalec preblage cesarice Elizabete. Slaba šola, šola brez vere, ta vzgaja tak narod!

„Ali“, porečete, čemu nam piše Francelj o teh stvareh? Prijatelji! Zato, ker me je novica, da bo stala v Ljubljani v štirih letih katoliška gimnazija, neizmerno oveselila! Tu se gre za srečo našega naroda, za srečo Vaših mlajših bratov, za srečo Vaših otrok! Zato pa morate pomagati tudi Vi! To je, kar

želim, da Vas namreč navdušim za to lepo misel! Lahko bi Vam bil pisal o materi nebeškeje, ki je na poseben način Vaša mati — ali moje pero bi bilo preslabo. Lahko bi Vam bil dal dober nauk, kako morate ljubiti svojo mater, ali g. župnik, in pa g. kapelan poznata bolje Vaše potrebe. Zato sem si izbral ta predmet: ker poznam Vas in pa Vaše dobro srce! Pomagajte svojemu dobremu g. škofu, Vi udje družbe Marijine lahko mnogo pomagate! Povejte svojim ljubim starišem, „za kaj se gre“, povejte svojim dragim sestricam, sorodnikom! Ker verjemite mi, boljši časi bodo prišli za nas — in naše ljudstvo je tega vredno.

Dovolite mi še nekaj besedi, uvideli boste, da se stvar tiče tudi Vas!

Pri nas na kmetih, kaj ne, velja za veliko čast, če imajo kje „gospoda“ pri hiši. In to je lepo znamenje vernega, katoliškega mišljenja naših kmetov. Ali ti niso vedno bogati, nekateri so prav revni. In najde se v kmetskeji hiši mnogokrat fantek, ki ima bistro glavico in pa — kar še več velja — tudi blago srce.

„Tega bomo pa v šolo dali,“ pravijo oče.

„Ali kako in odkod? Šole so drage!“ oglase se mati.

„E, bo vže kako. Bog nam bo pomagal in pa mati Božja; nekaj imamo pa tudi še. — Gospoda bomo imeli, pa je!“

In Janezek gre v mestno šolo. Na stanovanji je pri kakej starej mestnej mamici, redkokedaj sam, seveda živeti morajo tudi mestne mamice. In Janezek je priden, rad vboga, rad moli, rad se uči in vedno sanja o — novej maši! Revček, dolga je pot do „gospoda“ in težavna. Pa le pogum, Bog bo pomagal! Na koncu leta prinese Janezek lepo spričevalo domu

„A si izdelal?“

„Seveda sem!“ Kakšno veselje!

„Letos pa v latinske šole, kaj ne Janezek?“

„Da!“ He, kmalu bo nova maša!

Ali, ali, na stanovanju ali pa v razredu najde se garjeva ovca in ena garjeva ovca okuži celo čedo zdravih! In naš Janezek se ne uči več tako pridno, ne moli več rad. Lepa, poprej kot jabelka ručiča lica oblede, oči poveša, slab je naš Janezek, črv ga grize na duši, črv mu gloje srce: njegovi skrivni grehi krivi so prezgodnje smrti Janezkove! . . . V ptičnici poje ptičica. Dobro jej je, vesela je, a še veseleji je otrok, čegaver je. Ročica otrokova jo hrani a hvaležna ptičica zapoje mu mило pesmico. No, prišla je sova, strla ptičnico, požrla plen svoj in ptičice ni bilo več! Ubogi otrok, žalosten si in jočeš! . . . Oj, koliko mladeničev je, katerim je požrla sova — zapeljivec najlepšo ptičico, sveto nedolžnost! Škoda Janezka, večna škoda!

Tudi drugače propadajo naši dijaki in mnogokrat sede namenjeni „gospod“ v pisarni za mizo v podobi revnega pisarja! Drugi izgube vero. Prijatelji! Verjemite mi, mnogokrat se zgodi, da imajo verni oče kmet, ko gosposkega sina — brezverca, da ima pošten kmetski fant v mestu brata-nepoštenjaka!

Rad bi Vam, sinovi Marijini, še dalje razvijal to žalostno sliko — ali čas mi ne pripušča, sploh ste se pa tudi Vi vže utrudili poslušajoč to dolgo pismo: Torej, brez zamere! Fantje! bodite poštenjaki! oklenite se svojih najboljših prijateljev, duhovnikov! Bojujte se pogumno pod belo zastavo Kristusovo, a Marija, Vaša mati naj Vas vodi!

„Po Mariji k Jezusu!“ geslo je Vašega škofa, isto naj bo tudi naše geslo! in Velika nedelja dan vstajenja bo za nas dan vesel in radosten!

Priporočam se Vam v molitev; isto obetam tudi jaz Vam ter sem s prijateljskim pozdravom v ljubezni presv. Srca Jezusovega Vaš

F. U.

I. Bratovske zadeve molitvenega apostoljstva.

Nameni za mesec aprilj 1899.

(Spis potrjen in blagoslovljen od sv. Očeta.)

a) Glavni namen:

Uboge redovnice v Italiji.

b) Posebni nameni:

20.) **Sv. Bežidar.** Spoznanje neprecenljive vrednosti neumrljive duše. Spreobrnitev avstralskih rodov.

21.) **Sv. Anzelm.** Katoliška cerkev na Angleškem in po naselbinah. Duhovni in obhajanci. Važne priprošnje. Kupčijske zadeve.

22.) **Ss. Setar in Kaj.** Sprava med razdvojenimi osebami in sovražnimi družinami. Več umrlih. Argentinija.

23.) **Varstvo sv. Jožefa.** Povišanje sv. cerkve po priprošnji sv. Jožefa. Rešitev krščanske delalske mladine.

24.) **Sv. Fidelij.** Kapucinski red. Več spreobrnjenecv. Švica in Vorarlbersko.

25.) **Sv. Marka, evangelist.** Varstvo proti protestantovski in socijalistični propagandi. Težavne dušnopastirske zadeve.

26.) **Naša ljuba Gospa dobrega sveta.** Cesar avstrijski. Pomoč v obupnem položaju. Umobolni.

27.) **Bl. Peter Kanizij.** Da bi pristeli bl. Petra Kan. med svetnike. Zadeve Jezusove družbe na Nemske in v Švici. Cerkevno-stavbinske zadeve na Dunaju v Berlinu in v Baselu. Učitelji verouka.

N.

Listek.

Nj. Svetost Leon XIII. je 11. aprilja čestitujočim mu cerkvenim dostojanstvenikom posebno povdarjal, kako cerkev vselej vrši svoje miroljubno poslanstvo in kako bo zgodovina civilizacije proslavljala ruskega cara, ki je misel sprožil, naj bi se omejilo število vojsk. — 14. aprilja pa je sprejel dunajskega župana dr. Luegerja in kneza Ferdinand Radziwilla. Nedeljo, 16. t. m., se je udeležil slovesne zahvalne Božje službe v cerkvi sv. Petra po-

vodom zadobljenega svojega zdravja. Koj po 8. uri so ljudje trumoma vrel v Vatikan. Slovesnost se je pričela po 10. in je trajala čez 12. uro. Za prelati, škofi in kardinali je sledil papež s trojnato krono na glavi, škofovsko oblečen. Na vse strani je blagoslovljal došlo množico; cerkveni zbor pa ga je pozdravil s spevom: „Tu es Petrus — Ti si Peter!“ Po sv. maši se je vrnil v svojo palačo. Videl se je popolnoma zdrav; ljubezen vernikov pa ga je zelo ganila. — Leon XIII. je velik prijatelj naravi. Zato je ob tej svoji zadnji bolezni posebno pogrešal vrta, ki se na dolgo in široko razteza za vatikansko palačo. Sicer je za vse letne čase preskrbljeno na tem vrtu; a popolnoma potreben postane papežu vrt ob hudi laški vročini po leti. Tudi leži Vatikan tako nizko, da zapadni vetrovi, ki svežijo zrak, nimajo le-sem dostojnega dohoda. Vatikanski vrt je od nekedaj zelo zaraščen senčnatim drevjem: vedno zeleni visoki hrastovi, pritlično hrastovje, pomešano lovorjem stvarjajo tu v Rimu tako zaželeno senco. Leon XIII. pa je dal navodil, da so v posebnem delu vrta vravnali novih léh sočivju in cveticam, in zasadili še novega grmičja in novih dreves. Tu menda večkrat sam krmi živad v živinjaki, da tako počije in se malo razvedri. Diven pogled pa ga vodi od tja čez reko Tiber. Čez „Angeljski grad“ in tje čez tužno, a tako zanimivo Kampanijo. — Od tod se podaja Leon XIII. skoraj redoma še gori na višave vatikanskega vrta, kjer stoji Leona IV. stolp, sozidan v varstvo tukajšnjega papeškega mestnega oddelka pred sovražniki. Sam je veleval na tem prostoru zasadi vinogradov, ki danes bujno rodé. Jeseni se približa tako rad tem vinskim trtam odrezat si lastno roko zlatega grozdú. Opira se hodeč na palico; ali ga vzdržuje tisti dan služeči komornik ali pa častnik iz telesne straže ali zvesti mu sluga Pij Centra. Tu v stolpovem zidovji 3 m debelem ima svojo sobo-bralnico, ki jo porablja sosebno v poletnem času. Iz tega stolpa se je sedečemu tu nudil razgled tječez cerkev sv. Petra že za časa, ko je v njej Karol Veliki venčan bil rimskim cesarjem. Leona XIII tu počivajočega vodi pogled, če vrata odpró, čez Vatikan, čez vse ogromno hiševje večnega mesta tje do višnjevkastega sabinskega obgorja in do zelenih albanskih in fraskatskih višin. — Leon XIII. je te dni jel zopet obiskovati teh priljubljenih mu nasadov. — Privoščimo mu ukrepila v vatikanskih vrtovih, da telesno in dušno poživljen more izvrševati svojo visoko nalogo.

Premilostni g. knežkof dr. Ant. Bonaventura Jeglió se je odpeljal petek, 14. t. m., v Zagorje k sv. misijonu. Ostal je ondi do sklepa pobožnosti sodelujoč z apostoljsko gorečnostjo. Nedeljo, 16. t. m., se je povrnil v Ljubljano. — Torek zvečer, 18. t. m., se je udeležil shoda, ki se je razgovarjal o potovanju v Jeruzalem. Pri tej priliki so se volili tudi prireditelji temu narodnemu romanju.

Novomašniki iz 3. bogoslovnega leta — vsesploh „presbitri“ imenovani — postanejo za prihodnje šolsko leto 1899/0 gospodje: Ivan Barle iz Šenčurja — Peter Janec od sv. Križa pri Tržiči — Leopold Kolbezen iz Črnomlja — Josip Očepek iz Št. Lamberta — Fran Rebol iz Preddvora — Ivan Sušnik s Trate — Štefan Tržkan iz Sostrega in Fran Zorko iz Crkelj na Dolenskem.